

PARTER

Sökande

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm

Motpart

AA

DOMSLUT

Betalningsskyldighet till staten

AA ska betala en sanktionsavgift om 50 000 kr.

YRKANDEN M.M.

Finansinspektionen har yrkat att AA ska betala en sanktionsavgift om 70 000 kr i enlighet med påståendet om överträdelse som framgår av bilaga 1.

AA har medgett att han genomfört den aktuella transaktionen men har bestritt yrkandet om sanktionsavgift. I andra hand har han yrkat att sanktionsavgiften ska bestämmas till ett lägre belopp.

GRUNDER M.M.

Finansinspektionen

Överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation

AA har överträtt förbudet mot marknadsmanipulation när han handlat aktier i bolaget Acosense AB. Hans agerande kan förväntas ha gett falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på aktien. Han har inte påvisat att transaktionerna har utförts av legitima skäl.

AA lade kl. 16.23 den 6 april 2018 en säljorder på 5 100 aktier i Acosense AB. Klockan 16.50 samma dag lade han in en köporder på 1 aktie i bolaget på 6,66 kr.

AA köporder om 1 aktie gick igenom och höjde priset för vad som senast hade betalats för aktien med 49,66 procent. Köpordern på 1 aktie förefaller sakna kommersiellt syfte. Transaktionen har istället syftat till att höja värdet på hans övriga aktier i bolaget eller underlätta för egen aktieförsäljning på en högre kurs.

AA handelsbeteende kan förväntas ha gett falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på aktien. Den utförda transaktionen är därför otillåten enligt artiklarna 12.1 a och 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk m.m. (MAR).

Sanktionsavgiftens storlek

AA har genomfört ett köp av en aktie i syfte att kunna sälja av det egna innehavet av aktier i bolaget till ett högre pris. För det fall tingsrätten skulle bedöma att det finns en tidsutdräkt i handläggningen efter delgivning av sanktionsföreläggandet kan denna omständighet beaktas som en förmildrande omständighet vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek.

AA har anfört att sanktionsavgiftens storlek ska beräknas utifrån den vinst han har gjort genom transaktionen. Sanktionsavgiftens storlek ska dock i normalfallet inte beräknas utifrån en eventuell vinst som överträdelsen genererat.

I frågan om AA finansiella ställning har han själv anfört att han blev av med sitt arbete i oktober 2019 och att han därför har begränsad inkomst. Finansinspektionen konstaterar att AA i oktober 2019 hade ett aktieinnehav om drygt 1,4 miljoner kronor. Även om AA betraktar sin ekonomiska situation som svår talar utredningen i ärendet för att han inte kan anses befinna sig i en sådan svag finansiell ställning som medför att sanktionsavgiften ska bestämmas till ett lägre belopp.

Avgiften måste vara proportionerlig och avskräckande i förhållande till överträdelsen. Finansinspektionen yrkar därför att sanktionsavgiften ska bestämmas till skäliga 70 000 kr.

Frågan om preskription

Preskriptionstid för sanktionsavgift regleras genom lagen (2016:1306) om kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning (kompletteringslagen). Enligt denna får ett ingripande ske om sanktionsföreläggande har delgetts den som ingripandet riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum. Då den aktuella överträdelsen ägde rum den 6 april 2018 och AA delgavs ett sanktionsföreläggande avseende överträdelsen den 31 oktober 2019 är överträdelsen inte preskriberad.

AA

Överträdelsen är ringa och ursäktlig

Köpet av 1 aktie till kursen 6,66 kr kan i och för sig ha varit kurshöjande vid det specifika tillfället, men kan ändå inte anses ha höjt kursen på aktien då aktien tidigare samma dag handlats till högre nivåer än 6,66 kr. Detta har också konstaterats av marknadsplatsen, dvs. Aktietorget, som inte makulerade köpet eftersom kursens nivå inte bedömdes som onormal. Att köpa en enstaka aktie till kursen 6,66 kr kan därför inte bedömas som marknadsmanipulation.

Det var också en ovanligt stor spread mellan köpare och säljare av aktien vid det aktuella tillfället och det ingår i traditionell aktiehandel att utnyttja en sådan spread. Andra aktörer lägger ut ordrar för köp och sälj av aktier varför en aktiehandlare normalt agerar utifrån detta.

Vidare har den aktuella handeln genomförts som sista affär under en fredag och kan därmed inte ha lurat övriga aktörer till förhastade affärer till felaktig kurs. Dels då priset inte var felaktig i enlighet med vad som anförts ovan, dels då börserna har stängt direkt efter affären och det hunnit gå en hel helg innan det var möjligt att göra en affär i det aktuella värdepappret.

Med anledning av ovan borde den aktuella handeln ses som ringa eller ursäktlig eftersom det varit fråga om en engångsföreteelse.

Sanktionsavgiftens storlek

Om tingsrätten bedömer att agerandet inneburit en överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation så är det yrkade sanktionsbeloppet i vart fall oproportionerligt, och någon sanktionsavgift ska därför inte utgå. I andra hand ska beloppet reduceras kraftigt.

Det aktuella köpet har inte på ett märkbart sätt inverkat på kursen på aktien, som tidigare under dagen handlats till ett högre pris. Det har också gått lång tid sedan händelsen inträffade. Agerandet har varit en ren engångsföreteelse vilket borde anses ursäktande. Handeln har inte heller skett på ett systematiskt eller organiserat sätt, utan endast varit en stundens ingivelse.

AA blev av med sitt jobb den 31 oktober 2019. Han har fortfarande inget arbete och hans inkomst är sedan ett år tillbaka mycket begränsad. Hans inkomst kommer inom kort att vara obefintlig. Hans mycket dåliga finansiella ställning bör tas i beaktan vid fastställande av sanktionsavgiften. Den rådande situation med covid-19 förbättrar inte heller de framtida utsikterna till inkomst. Finansinspektionen har inte i sin redogörelse för AA finansiella situation beaktat att hans krediter överstiger tillgångarna.

När sanktionsavgiften bestäms ska också den ekonomiska vinningen beaktas. Dagen efter det aktuella köpet av 1 aktie sålde AA 595 aktier till kursen 6,78 kr. Vinsten vid denna transaktion var därför obefintlig och han gick snarare med förlust då aktierna hade köpts till en kurs på 7,16 kr. Resterande aktieinnehav i bolaget såldes också med förlust.

Om de 595 aktierna som såldes för 6,78 kr istället hade sålts tillsammans med övriga aktier vid senare tillfälle hade snittkursen varit endast 4,37 kr. Därför kan konstateras att förlusten blev reducerad med 1 434 kr. För det fall att tingsrätten skulle bedöma att en sanktionsavgift ska utgå, borde denna motsvara den reducerade förlusten multiplicerat med 1,5, dvs. totalt 2 151 kr.

Frågan om preskription

En sanktionsavgift enligt komplettringslagen är att betrakta som en straffrättslig sanktion. Brottsbalkens regler om preskription är därför tillämpliga och påföljd kan inte ådömas, med mindre än att den tilltalade har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom två år. Finansinspektionen väckte talan i nu aktuellt mål den 4 september 2020, d.v.s. mer än två år efter den aktuella händelsen. Sanktionsavgiften är därför preskriberad.

DOMSKÄL

Tingsrätten har, med stöd av 45 kap. 10 a § 1 stycket p. 3 rättegångsbalken, avgjort målet utan huvudförhandling.

Utgångspunkter för prövningen

Allmänt om Finansinspektionens möjligheter att ingripa

I de fall då Finansinspektionen ingriper mot en överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation prövas det enligt 5 kap. 19 § första stycket kompletteringslagen genom sanktionsföreläggande. Ett ingripande får enligt 5 kap. 14 § första stycket bara ske om sanktionsföreläggandet har delgetts den som ingripandet riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum. Av 5 kap. 19 § tredje stycket framgår att om den som sanktionsföreläggandet riktar sig mot godkänner föreläggandet gäller beslutet som ett domstolsavgörande som har vunnit laga kraft.

Finansinspektionen får, men är inte skyldig att, enligt 5 kap. 17 § kompletteringslagen avstå från ingripande bland annat om överträdelsen är ringa eller ursäktlig. Uttrycket ”ringa” ska förstås som att det rör sig om bagatellartade överträdelser. Med begreppet ”ursäktlig” åsyftas t.ex. att det är uppenbart att överträdelsen begåtts av förbiseende (prop. 2016/17:22 s. 391).

Om ett sanktionsföreläggande inte godkänns inom den tid som anges i föreläggandet får Finansinspektionen enligt 5 kap. 21 § väcka talan vid Stockholms tingsrätt om att sanktioner ska beslutas. Enligt 6 kap. 3 § ska, om inget annat anges i nämnda lag, vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som rör allmänt åtal för brott där det inte är föreskrivet svårare straff än böter gälla för talan.

Preskriptionstid för sanktionsavgifter som prövas vid Stockholms tingsrätt

Frågan om när preskription inträder för sanktionsavgift för vilken talan väckts vid Stockholms tingsrätt saknar vägledande avgöranden från högre rätt. Tingsrätten gör härvid följande överväganden.

Avgörande för när preskription av en sanktionsavgift inträder är om de ovan refererade bestämmelsen i 5 kap. 14 § kompletteringslagen ska betraktas som preskriptionsbrytande även när talan väckts i domstol. I den utredning som föregick kompletteringslagen föreslogs motsvarande bestämmelse ha den lydelsen att en ”sanktionsavgift får tas ut bara om beslutet, föreläggandet eller stämningsansökan har delgetts den som sanktionsavgiften riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen skedde” (SOU 2014:46, s. 476). Regeringen har i den slutliga formuleringen av 5 kap. 14 § kompletteringslagen uttryckligen frångått utredningens förslag att inkludera såväl ”beslutet” som ”stämningsansökan” i lagtexten. Omformuleringen motiverades med att den normala ordningen är att preskriptionsfristen för Finansinspektionens beslut om sanktion kan brytas vid en tidigare tidpunkt än vid själva beslutet. Tidsfristen bestämdes mot bakgrund av detta till två år och bryts när den sanktionen riktas mot delges ett sanktionsföreläggande. (Prop 2016/17:22 s. 255 f.) Mot bakgrund av förarbetena till bestämmelsen finner tingsrätten att lagstiftarens avsikt varit att delgivning av ett sanktionsföreläggande inom två år efter överträdelsen ska ha preskriptionsbrytande verkan, även för det fall att vad som föreläggs i ett senare skede blir föremål för prövning i domstol.

I förarbetena har även observerats (prop. 2016/17:22 s. 102 f) att de administrativa sanktionsavgifterna kan anses ha straffrättslig karaktär enligt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Tingsrätten delar denna bedömning. Att sanktionsavgifter har straffrättslig karaktär medför att tingsrätten har att bedöma dessa enligt de straffrättsliga principer som kan härledas ur EKMR. Av särskild betydelse är kravet på uttryckligt lagstöd för straffrättsliga sanktioner, den så kallade legalitetsprincipen, vilken kan härledas ur artikel 7.

Legalitetsprincipen innebär bland annat att tillämpningen av en straffrättslig bestämmelse inte till nackdel för den tilltalade får utsträckas över vad dess ordalydelse medger (analogiförbudet). Legalitetsprincipen hindrar dock inte att en straffbestämmelse tolkas enligt vedertagna grundsatser så att dess rätta mening utröns. (se exempelvis NJA 2018 s 1103 p. 11–13.)

Tingsrätten har därmed att bedöma om lagstiftarens avsikt, utan att göra våld på språket, framgår ur kompletteringslagens ordalydelse. Av lagtexten framgår att Finansinspektionen har två år på sig att delge ett beslut om sanktionsföreläggande, att ett sanktionsföreläggande innebär att den som ingripandet riktas mot föreläggs att inom viss tid godkänna ett beslut om ingripande och att Finansinspektionen får väcka talan vid Stockholms tingsrätt om sanktionsföreläggandet inte godkänts inom denna tid. Då ett sanktionsföreläggande tillsammans med föreläggande om viss tid att inkomma med godkännande kan överskrida två år framgår av ordalydelsen att Finansinspektionen bemyndigas att väcka talan vid Stockholms tingsrätt mer än två år efter överträdelsen, under förutsättning att sanktionsföreläggandet delgivits inom två år. Tingsrätten finner därför att lagstiftarens avsikt, att delgivning av sanktionsföreläggande har preskriptionsbrytande verkan, ryms inom lagens ordalydelse.

För det fall ett sanktionsföreläggande om sanktionsavgift delgivits inom den i 5 kap. 14 § stadgade tiden preskriberas sanktionsavgiften först då så kallad absolut preskription inträder. I avsaknad av regler om absolut preskription i kompletteringslagen tillämpas, i enlighet med 6 kap. 3 § kompletteringslagen, brottsbalkens regler. En sanktionsavgift enligt kompletteringslagen kan jämföras med den straffrättsliga påföljden böter (se prop. 2016/17:22 s. 94 och jfr a.a. s. 103). Enligt 35 kap 6 § p. 1 brottsbalken får påföljd för brott som endast kan ge böter inte dömas ut för det fall den misstänkte inte har häktats eller erhållit del av åtal när fem år förflutit sedan överträdelsen. Även om Finansinspektionen inom två år efter överträdelsen delgett sanktionsföreläggandet får således sanktionsavgift inte dömas ut för det fall den misstänkte inte erhållit stämmningsansökan inom fem år efter överträdelsen.

Förbudet mot marknadsmanipulation

Av artiklarna 12.1 a och 15 i MAR framgår att utförandet av en transaktion, läggandet av en handelsorder eller annat beteende som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på ett finansiellt instrument är marknadsmanipulation och otillåtet. Det räcker således att transaktionen, när den genomfördes, kunde förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris. Det krävs inte uppsåt eller oaktsamhet för att en överträdelse ska kunna konstateras. Huruvida transaktionen genomförts med uppsåt eller oaktsamhet kan dock, i begränsad utsträckning, påverka graden av ansvar vid fastställandet av sanktionen. Från förbudet mot marknadsmanipulation har i MAR gjorts ett undantag för fall det är visat att transaktionen utförts av legitima skäl och stämmer överens med godtagen marknadspraxis som fastställts i enlighet med artikel 13 MAR.

En överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation kan medföra att Finansinspektionen ingriper eller att åklagaren inleder en förundersökning.

Sanktionsavgiftens storlek

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, skador som uppstått och graden av subjektivt ansvar. Därutöver ska vissa försvårande och förmildrande omständigheter beaktas. Avslutningsvis ska hänsyn tas till den berörda personens finansiella ställning och den vinst som denna har erhållit till följd av överträdelsen. (Se 5 kap. 15 och 16 §§ samt 18 § kompletteringslagen.)

Av skälen till MAR och förarbetena till kompletteringslagen framgår att syftet med lagstiftningen har varit att avgiftsnivåerna generellt sett ska höjas och att sanktionsavgifterna måste ha en avskräckande effekt.

Sanktionsavgiften för överträdelser i form av en begränsad handelsorder på en enstaka aktie som påverkar kursen utan att motsvara verklig förändring av tillgång och efterfrågan, s.k. enpetare, ska som utgångspunkt bestämmas till mellan 40 000 och 140 000 kr. En sanktionsavgift på 70 000 kr utgör normalbelopp vid avsaknad av förmildrande eller försvårande omständigheter (Högsta domstolens avgöranden ”Enpetarna” I–III, p. 20–22).

Omständigheter i det aktuella fallet

Har sanktionsavgiften preskriberats?

AA har på värdepappersmarknaden i Stockholm den 6 april 2018 handlat aktier i bolaget Acosense AB. AA delgavs ett sanktionsföreläggande avseende handeln den 31 oktober 2019, drygt ett och ett halvt år efter överträdelsen. Finansinspektionen ansökte den 4 september 2020 om stämning vid Stockholms tingsrätt i rubricerat mål. AA delgavs stämningen den 10 september 2020, d.v.s. nästan två och ett halvt år efter den påstådda överträdelsen.

AA har således delgivits sanktionsföreläggandet inom två år efter överträdelsen i enlighet med 5 kap. 14 § kompletteringslagen, med preskriptionsavbrott som följd. Han har vidare delgivits stämningsansökan inom fem år efter överträdelsen i enlighet med 35 kap. 6 § brottsbalken. Sanktionsavgiften har således inte preskriberats.

Ska AA betala en sanktionsavgift?

AA har vidgått att han genomfört den aktuella transaktionen på sätt som har gjorts gällande av Finansinspektionen, vilket också stöds av utredningen i övrigt.

Några legitima skäl för transaktionen har inte framkommit. Vad AA anfört om att överträdelsen är att betrakta som ringa påverkar inte bedömningen.

AA ska därför betala en sanktionsavgift.

Sanktionsavgiftens storlek

AA har vid ett tillfälle utfört en transaktion med en aktie. Transaktionen har påverkat det senast betalda priset med upp till 49,66 procent. Av AA egna uppgifter har framkommit att transaktionen skett i anslutning till marknadens stängning, på ett sådant sätt att risk föreligger att de investerare som handlar på grundval av den visade kursen vilseleds eller kan förväntas vilseledas.

Utredningen visar inte att AA tidigare varnats för ett liknande beteende eller att det föreligger några andra särskilda omständigheter som påverkar graden av ansvar. Inte heller i övrigt föreligger det några sådana förmildrande eller försvårande omständigheter som enligt 5 kap. 16 § kompletteringslagen ska påverka sanktionsavgiftens storlek.

Såvitt framkommit har varken AA eller någon annan gjort någon vinst till följd av regelöverträdelsen. Det som framkommit om hans finansiella ställning – bl.a. att han saknar fast inkomst och att han har ett relativt omfattande aktieinnehav – medför inte att sanktionsavgiften ska sänkas.

Även om sanktionsavgiften inte preskriberats har handläggningen hos Finansinspektionen dragit ut på tiden. Talan har inte väckts förrän närmare två och ett halvt år efter överträdelsen och närmare ett år efter det att AA delgavs det aktuella sanktionsföreläggandet. Detta bör betraktas som en förmildrande omständighet när sanktionsavgiften bestäms (jmf prop. 2016/17:22 s. 225).

Vid en samlad bedömning finner tingsrätten skäl att bestämma sanktionsavgiften till ett lägre belopp än det som normalt tillämpas vid marknadsmanipulation genom handel med små volymer. Avgiften bör bestämmas till 50 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, bilaga 2, (TR-01)

Överklagande riktas till Svea hovrätt men ska ha kommit in till tingsrätten senast den 16 februari 2021. Prövningstillstånd krävs.

Alexander Ramsay